

№ 25.

Warszawa, d. 21 czerwca 1924 r.

№ 25.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE

SKF

Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14

339

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkotnące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kłów 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby reolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szcęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższymi zagranicznym kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i obijanie bawełną, jutą lub papierem.

Kotły żeliwne org. **Strebel'a** do ogrzewań centralnych.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA

LWÓW

KRAKÓW

POZNAŃ

LUBLIN

GDAŃSK

Jerozolimska 51

Zybkiewicza 39

Basztowa 24

Wały Z. Augusta 2

Krak.-Przedm. 58

Schüsseldamm 62

W SPRAWIE ZAPŁATY ZA PRACĘ W SOBOTE.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów rozesłał do wszystkich organizacji zrzeszonych okólnik swój Nr. 2335 z dnia 5. VI. 1924, który ze względu na ważność sprawy podajemy w całości.

W wielu zakładach przemysłowych art. 3 przepisów przejściowych do ustawy z dn. 18. XII. 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu interpretowano w ten sposób, iż zapłata za pracę w sobotę (6 godzin) winna być tej samej wysokości, co zapłata za inny dzień tygodnia (8 godzin). Wobec przeprowadzenia

w przemyśle naftowym przez wszystkie instancje sądowe sprawy, dotyczącej tej kwestji, otrzymano wyjaśnienie, że ustawa z dn. 18. XII. 1919 r. nie wymaga płacenia za pracę w sobotę więcej, niż to wypada z obliczenia za 6 godz. pracy.

Jak widać z poniżej podanego tekstu wyroku, Sąd Najwyższy w motywach swego orzeczenia kierował się brzmieniem ustawy o czasie pracy i przepisami umowy zbiorowej, obowiązującej w przemyśle naftowym, i stwierdził, iż umowa ta nie zmierzała do uzupełnienia lub zmienienia ustawy o czasie pracy w kierunku zwiększenia zarobków za pracę w sobotę.

Sądzić przeto należy, iż we wszystkich zakładach pracy, w których umowa z robotnikami (zbiorowa lub indywidualna) wyraźnie nie określa, iż za wszystkie dni robocze w tygodniu, bez względu na ilość przeprowadzanych godzin, należy za sobotę płać o 25 proc. mniej, niż za 8 godz. pracę w inne dni tygodnia.

Podkreślić również należy ciekawą historję przytoczonego dosłownie poniżej wyroku Sądu Najwyższego. Wynikł on ze sprawy, zainspirowanej przez organizację zawodowe pracodawców i pracowników przemysłu naftowego, które dla rozstrzygnięcia sporu prawnego nie użyły metod walki, lecz udały się lojalnie do miarodajnej w sporach prawnych instancji sądowej. Zamiast wywołania na tle różnic w interpretacji ustawy groźnego i społecznie szkodliwego konfliktu, ew. strajku, któryby nie wyrównał istniejących różnic w poglądach na brzmienie obowiązującej ustawy, a pozostawił nadal tlejącą przyczynę nowych konfliktów i strajków — organizacje wspomniane świadomie wywołały bezwątpienia społecznie i gospodarczo nieszkodliwy konflikt jednostkowy, pomiędzy w danym przypadku mężem zaufania organizacji robotniczych starszym robotnikiem Adolfem Małką a rafinerją nafty w Trzebinie.

Konflikt ten został skierowany na drogę sądową i przeprowadzony przez wszystkie trzy instancje, załatwiając sprawę bez wstrząśnień i szkód gospodarczych. Na historję tego jedyne go w swoim rodzaju wyroku zwracamy uwagę, sądzimy bowiem, że przyjęta tu metoda rozstrzygnięcia zatargów, wynikających z odmiennej interpretacji obowiązujących ustaw, winna stać się przykładem dla innych gałęzi przemysłu.

Poniżej przytaczamy dosłowny tekst wyroku wydanego w ostatniej instancji w omawianej sprawie:

Sąd Najwyższy Izba III. Warszawa dn. 2.IV 1924. Lcz. VII. Rw. 276/24/2.

W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd Najwyższy jako rewizyjny, pod przewodnictwem S. S. N. d-ra Mendelsburga, w obecności S. S. N. d-ra Bresiewicza i Stefki jako sędziów w sprawie Adolfa Małka, starszego robotnika rafinerji w Trzebinie, powoda, zastąpionego przez adw. Rozenzweiga, przeciw spółce z ogr. odp. dla przem. naft. Trzebinia, dawniej rafinerja olejów miner. hr. Andrzeja Potockiego i S-ki, pozwanej, zastąpionej przez adw. d-ra Józefa Dalleta, o 608 000 mkp. wskutek rewizji powoda od wyroku Sądu okręgowego cywilnego w Krakowie, jako sądu odwoławczego z dnia 6 listopada 1923. Bc. V. 608/23, którym na odwołanie powoda zatwierdzono wyrok Sądu powiatowego w Chrzanowie z dnia 14. VIII 1923. Lcz. C. II, 364/23, na posiedzeniu niejawnem orzekł:

„Nie uwzględnia się rewizji. Powód winien zapłacić pozwanej Spółce kosztą przewodu rewizyjnego.

„Pobudki rozstrzygnięcia: W rewizji podniósł powód przyczyny rewizyjne z § 503 L. 2, 3 i 4 pc. jednak niesłusznie.

„I. Zarzut niedokładności przewodu odwoławczego z L. 2 nie jest uzasadniony, gdyż powód ani w odwołaniu, ani przy rozprawie odwoławczej nie podał żadnych wniosków co do uzupełnienia dowodów (§ 462 pc.). Zarzut sprzeczności z aktem, który rewizja upatruje w wywodzie zaskarżonego wyroku, że pozwana Spółka i w czasie trwania dawnej umowy zbiorowej z 6. X. 1921 płaciła robotnikom tylko za 46 godzin tygodniowo, bez zarzutu z ich strony i że powód nie upominał się wówczas o zapłatę za 2 godziny sobotnie, nie dosięga miary wymaganej w L. 3 § 503 pc. Można bowiem pominąć ten wywód zupełni, jako niestanowczy dla wyniku sporu. Jeżeli powód o to upominał się bądź sam, bądź też przez Czumę, a upomnień nie uwzględniono i przy zawarciu nowej umowy z dnia 19. XI. 1922 nie zmieniono odnośnie treści dawnej umowy, to upominania się nie można wyklądać, ani na korzyść, ani na niekorzyść żadnej strony.

„II. I ze stanowiska prawnego nie można przyznać słuszności wyводу rewizji. Ustawa z dnia 18. XII. 1919 poz. 7/20. D. U. mówi w zasadzie o czasie pracy w przemyśle i handlu, ustanawiając go na 8 godzin dziennie, a w sobotę na 6 godzin. Dłuższą pracę uznano za godziny nadliczbowe (art. 8), za które należy się pracownikowi 50 proc. lub 100 proc. dodatek (art. 16). Ustawa nie wdaje się jednak w oznaczenie wysokości zarobku,

sposobu jego obliczenia, pozostawiając umowie stron omówienie płacy od sztuki, na dnie lub na godziny. Tylko w art. 3 przepisów przejściowych postanawia, że wprowadzenie krótszego czasu pracy nie może pociągnąć za sobą zmniejszenia zarobków, wypłacanych przed 6. II. 1920. Powód jednak nie twierdził nawet, aby dawniejszy jego zarobek wynosił więcej i aby uległ zmniejszeniu po wprowadzeniu ustawy o 46 godzinach pracy w tygodniu. Rozporządzenie wykonawcze ministrów pracy i przemysłu z dnia 22 marca 1921, poz. 291 D. U., wspomina o zarobkach w § 3/2, w odniesieniu do pracowników w zakładach fryzjerskich i łaźniach, oraz w §§ 21 i 22, powołując się tylko lub powtarzając art. 16 ustawy. Treść umowy zbiorowej z dnia 19. XI. 1922, nie przemawia również na korzyść powoda. Ustanawia ona w art. 1 płacę „za 8 godzinny dzień pracy“. Ponieważ żadna ustawa nie mówi, że za 6 godzin pracy w sobotę należy tyle płać, ile za 8 godzin w inny dzień, przeto w myśl powołanej umowy nie można za 6 godzinny dzień pracy domagać się wynagrodzenia umówionego za 8 godzin, gdyby tak być miało, to musiałoby to być w umowie podane wyraźnie (§ 914 kc.).

„Sąd Najwyższy nie zapoznaje społecznego znaczenia skrócenia pracy w przemyśle w dnie sobotnie, ale nie może przeczyć, że ani rzeczona ustawa, ani późniejsza od niej umowa zbiorowa nie uzasadniają prawnie prywatnego roszczenia powoda.

„Orzeczenie o kosztach przewodu rewizyjnego opiera się na §§ 50 i 41 pc. podpisano Dworski mp. (L. S.).“

WYJAZD DYREKTORA OKOLSKIEGO.

Dyrektor zarządzający P. Z. P. M. inż. S. J. Okolski wyjechał d. 12 czerwca r. b. do Genewy, jako delegat Polski z grupy pracodawców na VI sesję Międzynarodowej Konferencji Pracy, która rozpoczęła się d. 16 czerwca. Program tej sesji podaliśmy w № 20 „P. M.". Otwarcie konferencji poprzedziło Zebranie Międzynarodowej Organizacji Pracodawców, które odbyło się d. 14. VI. 1924.

Po skończonej sesji dyr. Okolski uda się do Anglii w sprawach Spółki Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi,“ której jest dyrektorem zarządzającym. Przy tej sposobności p. Okolski zwiedzi także wystawę wszechbrytyjską w Wembley pod Londynem, poświęcając szczególną uwagę przemysłowi metalowemu.

Powrót dyr. Okolskiego spodziewany jest około połowy lipca r. b.

WYSTAWA MIĘDZYNARODOWA W RYDZE.

W stolicy Łotwy Rydze odbędzie się w czasie od 20 lipca do 3 sierpnia r. b. wystawa międzynarodowa. Udział Polski w tej wystawie jest pożądany nie tylko ze względów gospodarczych, to też rząd polski, pragnąc zachęcić wystawców polskich i ułatwić im wzięcie udziału w wystawie, zakupił na własność na placu wystawowym gotowy budynek, który jako „Pawilon Polski“ będzie jednym z ładniejszych na wystawie. Pawilon ma 375 m² powierzchni przy 218 m² ścian i 8 m² okien.

Ceny za wynajęcie miejsc podczas wystawy są następujące:

Za 1 m ² w samym pawilonie dol.	6
„ „ na ścianach	2
„ „ okna	6
„ „ na otwartym placu	2,5

Wszelkich wiadomości o wystawie udziela Spółka Akcyjna „Eksport Wschodni“ w Warszawie, (plac Małachowskiego 4, tel. 26-00), której ministerstwa przemysłu i handlu i spraw zagranicznych zleciły zorganizowanie wystawców polskich.

WYWÓZ DO AUSTRALJI.

Ministerstwo przemysłu i handlu zwraca uwagę sfer zainteresowanych na możliwość wejścia w stałe stosunki handlowe z Australją, która stanowi szerokie pole zbytu dla różnych artykułów eksportu polskiego. Konsulat generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Sydney

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,50 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka.

Ceny gwoździ i drutu.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu“ notuje ceny następujące w dn. 20 czerwca r. b.

Gwoździe za skrzynkę 16 klg. wagi netto loco magazyn fabryczny (ceny zasadnicze).

złp. gr.
budowlane od № 26 do № 23: 8 51

drobne od № 15—№ 6 od złp. 8 gr. 60 do 12 01

Druty za 100 klg. (ceny zasadnicze)
jasne zwyczajne:

od № 2 do № 30. 51 70

Druty ocynkowane:
od № 2 do № 30 62 70

Podane ceny rozumieć należy w złotych polskich równych fr. złot. waloryzacyjnemu w dniu poprzedzającym wpłatę.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 150 skrzynek gwoździ, dolicza się do cen zasadniczych 5%.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 1 000 klg. drutu, dolicza się do cen zasadniczych 10%.

Od cen powyższych, zależnie od ilości i specyfikacji, udziela się rabatu do 25%, dla gwoździ—do 30%.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w złotych po kursie średnim dnia za 1 tonnę metr.).

D a t a	11/6	12/6	13/6	14/6	16/6
Średni kurs waluty	22,37	22,34	22,38	22,40	22,48
Antymon	1090	1090	1090	—	1090
Cyna standard	4770	4760	4800	—	4900
Cynk hutniczy	690	690	720	—	710
Miedź elektrolityczna	1470	1470	1460	—	1480
standard	1340	1340	1340	—	1350
Ołów miękki hutniczy	730	770	740	—	750
Rtęć	8850	8850	8850	—	8670

**ZJEDNOCZENI POLSCY
PRZEMYSŁOWCY METALOWI
SPÓŁKA AKCYJNA
CHMIELNA 2, M. 5. TELEFON 211-15**

Posiada na składzie:

KOKS górnośląski i karwiński
SURÓWKĘ odlewniczą szkocką i wileńską
CEGLĘ ogniowatą
CYNK rafinowany
NIKIEL Monda

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. **S. J. Okolski.**
REDAKTOR inż. **Maurycy Chorzewski.**

CENY OGŁOSZEŃ: *Przed tekstem:* cała strona złp. 100; pół strony złp. 60; 1/3 strony złp. 35; 1/8 strony złp. 20;
Za „ „ „ „ „ 80; „ „ „ „ 45; „ „ „ „ 27; „ „ „ „ 15;
1 Złp. równy frankowi złotemu podług kursu urzędowego w dniu poprzedzającym dzień płatności rachunku.

Źródła zakupu:**Armatura na parę i wodę:**

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła“, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągarki:
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:
Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła“, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla“:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczkarki cierne, mimośrodowe i balansowe:
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pędnie:

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Sikawki i narzędzia ogniowe:
Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone:
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Wiertarnie kolumnowe szybokieżne:

Najnowsze typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.